

Наукoвi перспективи
Видавничa група

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

*v rámci publikační skupiny
Scientific Publishing Group*

***Svazek XXXIV mezinárodní
kolektivní monografie***

*Česká republika
2023*

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Česká republika)
Středoevropský vzdělávací institut (Bratislava, Slovensko)
Národní institut pro ekonomický výzkum (Batumi, Gruzie)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazachstán)
Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)
Institut vzdělávání Ázerbájdžánské republiky (Baku, Ázerbájdžán)
Batumi School of Navigation (Batumi, Gruzie)
Regionální akademie managementu (Kazachstán)
Veřejná vědecká organizace „Celokrajinské shromáždění lékařů ve veřejné správě“ (Kyjev, Ukrajina)
Nevládní organizace „Sdružení vědců Ukrajiny“ (Kyjev, Ukrajina)
Univerzita nových technologií (Kyjev, Ukrajina)

v rámci publikační skupiny Publishing Group „Vědecká perspektiva“

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XXXIV mezinárodní kolektivní monografie

Česká republika
2023

International Economic Institute s.r.o. (Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of Sciences (Baku, Azerbaijan)
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan (Baku, Azerbaijan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration" (Kyiv, Ukraine)
Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine" (Kyiv, Ukraine)
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF SCIENCE

34- th volume of the international collective monograph

Czech Republic
2023

<https://doi.org/10.52058/34-2023>

UDC 001.32: 1/3] (477) (02)

C91

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika
Zveřejněno rozhodnutím akademické rady

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Zápis č. 56/2023 ze dne 8. Srpen 2023)

Monografie jsou indexovány v mezinárodním vyhledávací Google Scholar

Recenzenti:

Karel Nedbálek - doktor práv, profesor v oboru právo (Zlín, Česká republika)

Markéta Pavlova - ředitel, Mezinárodní Ekonomický Institut (Praha, České republiky)

Humeir Huseyn Akhmedov - doctor of pedagogical sciences, professor (Baku, Azerbajdžan);

Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)

Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)

Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)

Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)

Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)

Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Dina Dashevskaya - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)

Tým autorů

C91 Moderní aspekty vědy: XXXIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie/
Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický
Institut s.r.o., 2023. str. 669

Svazek XXXIV mezinárodní kolektivní monografie obsahuje publikace o: utváření a rozvoji teorie a historie veřejné správy; formování regionální správy a místní samosprávy; provádění ústavního a mezinárodního práva; finance, bankovníctví a pojišťovnictví; duševní rozvoj osobnosti; rysy lexikálních výrazových prostředků imperativní sémantiky atd.

Materiály jsou předkládány v autorském vydání. Autoři odpovídají za obsah a pravopis materiálů.

© Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2023
© Publishing Group „Vědecká perspektiva“, 2023
© autoři článků, 2023

OBSAH

PŘEDMLUVA

ODDÍL 1. VEŘEJNÁ SPRÁVA 13

§ 1.1 РЕФОРМА ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ (Романенко Є.О., Збройні Сили України) 13

§ 1.2 ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ (Романенко Є.О., Збройні Сили України, Непомнящий О.М., Національний авіаційний університет) 22

§ 1.3 ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ (Пасемко Г.П., Державний біотехнологічний університет, Таран О.М., Державний біотехнологічний університет) 36

§ 1.4 ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВИТИ УКРАЇНИ (Соколова Е.Т., Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти») 61

§ 1.5 ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ ЗАГРОЗИ ТА ВИКЛИКИ: ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ (Шляхтіна Г.В., Одеський національний технологічний університет) 71

ODDÍL 2. PEDAGOGIKA, VÝCHOVA, FILOZOFIE, FILOLOGIE 85

§2.1 THE COGNITIVE CONCEPTS OF "ATTENTION" AND "PERCEPTION". THEIR RELATIONSHIP IN CONTROLLING THE INFORMATION FLOW OF THE COGNITIVE PROCESS (Emelyanova T.V., Kharkiv National Automobile and Highway University, Yarkho T.O., Kharkiv National Automobile and Highway University, Legeyda A.V., V. N. Karazin Kharkiv National University, Legeyda D.V., O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv) 85

- §2.2 *MODERN LEXICOGRAPHY: ASPECTS OF TERMINOLOGICAL DICTIONARIES* (Sikaliuk A.I., Chernihiv Polytechnic National University, Lytvyn S.V., Chernihiv Polytechnic National University) **95**
- § 2.3 *ЦІННОСТІ ПАРТНЕРСТВА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ* (Анісімова О.Е., Херсонський державний університет) **117**
- §2.4 *АТЛЕТИЧНА ГІМНАСТИКА В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ОЗДОРОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ* (Ангіпова Ж.І., Національний університет «Одеська юридична академія») **127**
- §2.5 *„ЄВРЕЙСЬКІ СПІВАНКИ” МИКОЛИ КОСТОМАРОВА В ПАРАДИГМІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ* (Максим'юк Н.В., Чернівецький торговельно-економічний інститут державного торговельно-економічного університету, Мальцев В.С., Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) **146**
- §2.6 *ВИКОРИСТАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ* (Марчук І.П., Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова) **160**
- §2.7 *НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ* (Неведомська Є.О., Київський університет імені Бориса Грінченка) **175**
- §2.8 *НАСТУПНІСТЬ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ* (Павлюк В.І., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини) **185**

ODDÍL 3. PRÁVNÍ VĚDY 222

§ 3.1 *АНТИКОРУПЦІОННЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЗАХИЩАЄ ПРАВО НА БЕЗДИМНЕ СЕРЕДОВИЩЕ (Романенко Є.О., Збройні Сили України, Гурковський В.І., Збройні Сили України)* 222

§ 3.2 *ПРИЙНЯТО НОВИЙ ЗАКОН ПРО КРЕДИТНІ СПІЛКИ (Романенко Є.О., Збройні Сили України, Непомнящий О.М., Національний авіаційний університет)* 235

§ 3.3 *ЩОДО СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГЕРАГОГІКИ (Гаєвая О.В., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Горяєва Г.М., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Лисенко І.В., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Перевалова Л.В., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут») 243*

§ 3.4 *ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО УНОРМУВАННЯ В НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ПІДГРУНТЯ РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ (Львова Є.О., Одеський державний університет внутрішніх справ, Юрченко М.М., Одеський державний університет внутрішніх справ)* 260

§ 3.5 *КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ СУДОВО-ВЕТЕРИНАРНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ (Яценко І.В., Державний біотехнологічний університет)* 270

ODDÍL 4. TECHNICKÉ VĚDY 290

§ 4.1 *EXPERIMENTAL REGULARITIES OF SLOPES STABILITY LOSS, SUPPORTED BY DIFFERENT TYPES OF RETAINING STRUCTURES (Shapoval V., Dnipro University of Technology, Konoval V., Cherkasy State Technological University, Ponomarenko I., Cherkasy State Technological University, Skobenko O. Dnipro University of Technology, Barsukova S., Dnipro University of Technology, Zhylynska S., Dnipro University of Technology)* 290

§ 4.2 НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АПАРАТ ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДНИХ ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ НА ОСНОВІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (Журавський Ю.В., Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова, Шишацький А.В., Національний авіаційний університет, Шапошнікова О.П., Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Стасюк Т.О., Військовий коледж сержантського складу Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, Дворський М.В., Науково-дослідний інститут військової розвідки, Довбенко О.В., Науково-дослідний інститут військової розвідки) 313

§ 4.3 МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ РАДІОЗВ'ЯЗКУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ СКЛАДНОЇ РАДІОЕЛЕКТРОННОЇ ОБСТАНОВКИ (Нечипорук О.П., Національний авіаційний університет, Шишацький А.В., Національний авіаційний університет, Налапко О.Л., Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил України, Прогас Н.М., кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри інформаційних систем і технологій Полтавський державний аграрний університет, Лейник Д.М., Науково-дослідний інститут військової розвідки) 353

§ 4.4 МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ СИСТЕМ РАДІОЗВ'ЯЗКУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ СКЛАДНОЇ РАДІОЕЛЕКТРОННОЇ ОБСТАНОВКИ (Шишацький А.В., Національний авіаційний університет, Жук О.В., Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Троцько О.О., Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, Одарущенко О.Б., Полтавський державний аграрний університет, Гурський Т.Г., Науково-дослідний інститут військової розвідки) 381

ODDÍL 5. EKONOMIKA A ŘÍZENÍ PODNIKU 423

§5.1 THEORETICAL PRINCIPLES OF THE ESSENCE OF THE CONCEPT "FRANCHISING" (Drymalovska Kh.V., Lviv Polytechnic National University) 423

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XXXIV mezinárodní kolektivní monografie

§5.2 В ПОЛОНІ СТАГНАЦІЇ: ЕКОНОМІКА ГАЛИЧИНИ ДО
МОДЕРНІЗАЦІЇ КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ (Мошенський С.З.,
Державний університет «Житомирська політехніка») 433

ODDÍL 6. LÉKAŘSKÉ VĚDY 446

§6.1 РАДА УХВАЛИЛА В ПЕРШОМУ ЧИТАННІ ЗАКОНО-
ПРОЄКТ ПРО МЕДИЧНИЙ КАНАБІС (Романенко Є.О.,
Збройні Сили України, Непомнящий О.М., Національний
авіаційний університет) 446

ODDÍL 7. AGRÁRNÍ PRÁVO 459

§7.1 РАДА ПЛАНУЄ ЗАПРОВАДИТИ В УКРАЇНІ ЕЛЕКТРОННІ
АГРАРНІ РОЗПИСКИ (Романенко Є.О., Збройні Сили
України, Непомнящий О.М., Національний авіаційний
університет) 459

ODDÍL 8. LETECTVÍ, ELEKTRONIKA, TELEKOMUNIKACE 475

§8.1 СИСТЕМА АВТОМАТИЗОВАНОГО МОНИТОРИНГУ
ВИКИДІВ ТЕПЛА І ВИЯВЛЕННЯ ПОТЕНЦІЙНО
НЕБЕЗПЕЧНИХ ПОЖЕЖ (Ткачук А.Г., Державний
університет «Житомирська політехніка», Кравчук А.Р.,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
Ткачук Д.Ю., Державний університет «Житомирська
політехніка») 475

ODDÍL 9. HISTORICKÉ VĚDY 489

§9.1 УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКІ ВІДНОСИНИ У 1918-1921 РР.
(Біліченко Л.С., Чорноморський національний університет
ім. Петра Могили) 489

ODDÍL 10. ŘÍZENÍ 502

§10.1 THE ROLE OF ORGANIZATIONAL VALUES IN
SHAPING ORGANIZATIONAL POTENTIAL (Kopets H.R., Lviv
Polytechnic National University, Rachynska H.V., Lviv
Polytechnic National University) 502

§ 10.2 ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИМІРЮВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ОРГАНІЗАЦІЇ (Винничук Р.О., Національний університет «Львівська політехніка») 512

§ 10.3 БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (Свелеба Н.А., Львівська філія Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет», Колосов Д.Д., Львівська філія Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет»). 522

ODDÍL 11. PSYCHOLOGICKÉ VĚDY 536

§ 11.1 ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ ПСИХОЛОГІЇ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ (Заболоцька С.І. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Заміщак М.І., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка) 536

§ 11.2 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЄДИНОБОРЦІВ (Кернас А.В., Одеський національний морський університет) 547

§ 11.3 ТРАЄКТОРІЯ ВІДНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ЧАС ЯК РЕСУРСНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ (Кушнікова С.В., Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти») 597

ODDÍL 12. SOCIOLOGICKÉ VĚDY 613

§12.1 THE DEATH PHENOMENON: A SOCIO-PSYCHOLOGICAL PERSPECTIVE (Shydelko A.V., Lviv State University of Internal Affairs, Holovach T.M., Lviv State University of Internal Affairs) 613

ODDÍL 13. PRACOVNÍ PRÁVO **625**

§13.1 РОБОТОДАВЦІВ ЖОРСТКО КАРАТИМУТЬ ЗА ЗАТРИМКУ ЗАРПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ (Романенко Є.О., Збройні Сили України) **625**

ODDÍL 14. CESTOVNÍ RUCH **635**

§14.1 ДЖИПІНГ-ТУРИЗМ ЯК РІЗНОВИД ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ (Лущик М.В., Національний університет «Львівська політехніка») **635**

ODDÍL 15. PENÍZE, FINANCE, ÚVĚR **649**

§15.1 FINANCIAL ASPECTS OF STATE SUPPORT FOR AGRIBUSINESS: GLOBAL AND NATIONAL EXPERIENCE OF UKRAINE (Kvasnytska R.S., Khmelnytskyi National University, 11, Instytuts'ka str., Khmelnytskyi, Forkun I.V., Khmelnytskyi National University, Gordeeva T.A., Khmelnytskyi National University) **649**

ODDÍL 16. KULTURA A UMĚNÍ **661**

§16.1 SEMIOTICS OF REFERENSES` INFLUENCE ON CONTEMPORARY ARTIST`S IDENTITY: THE CASE OF A. HMILIAR (Tombulatova I.I., Odesa National University named after I. I. Mechnikov) **661**

§2.3 ЦІННОСТІ ПАРТНЕРСТВА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (Анісімова О.Е., Херсонський державний університет)

Вступ. Важливою передумовою якісних трансформаційних зрушень, що відбуваються як в Україні, так і за її межами, є забезпечення ефективної взаємодії та партнерства учасників освітнього процесу закладів вищої освіти. Університетське середовище є не тільки місцем для здобуття знань, але й важливим фактором для розвитку особистості здобувача освіти. Саме тут відбувається спілкування, взаємодія та формування цінностей. Одним з найбільш важливих аспектів такого розвитку є партнерство і взаємодія між студентами та викладачами.

Розвиток спільних цінностей є важливим завданням для університетського співтовариства. Вони сприяють побудові позитивних стосунків, створюють відповідний клімат для навчання та ефективно впливають на розвиток університетської культури.

Ці процеси забезпечують розв'язання конфліктів та проблемних питань університетської спільноти. Відкритий діалог між студентами та викладачами дозволяє вчасно виявляти «гострі» ситуації та знаходити їх раціональне вирішення.

Виклад основного матеріалу. Цінності партнерства між студентами та викладачами є фундаментальними для створення позитивного та плідного освітнього середовища. Співпраця між учасниками університетського співтовариства сприяє активному навчанню, формуванню професійних компетентностей та створює основу для успішної кар'єри. Важливо сприяти розвитку цих цінностей у кожному здобувачеві освіти та викладачеві, адже вони мають довгостроковий позитивний вплив на суспільство в цілому.

Законом України «Про освіту» окреслено мету, що полягає у «всебічному розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1].

Результатами навчання відповідно до Закону України «Про вищу освіту» вбачаються «знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програми результати навчання) або окремих освітніх компонентів» [2].

Натомість, розглядаючи нормативну базу дошкільної освіти, зазначимо про те, що Концепцією освіти дітей раннього та дошкільного віку визначено принцип партнерства як один з ключових принципів здійснення освітнього процесу, що передбачає шанобливе ставлення вихованців до старших і повагу й довіру до молодших [3].

Постулат нової генерації педагогів дошкільної освіти полягає в необхідності будувати освітній простір у дошкільних закладах, який відповідає цінностям гуманістичної філософії, психології та педагогіки. Це означає, що майбутні педагоги повинні не лише усвідомити гуманістичні цінності, досягнути особистісної зрілості, розширити світогляд та підвищити рівень освіченості, але й розвинути практичні навички для створення відповідного освітнього середовища та побудови взаємин з вихованцями на засадах партнерства. Крім того, важливо мати здатність розуміти себе та інших і вміти адаптуватися до конкретних ситуацій.

Основою професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників дошкільних закладів мають бути такі гуманістичні цінності освіти як ідеї особистісно зорієнтованої педагогіки, практика психолого-педагогічної підтримки, гуманна педагогіка, педагогіка розуміння та партнерства.

Дошкільна педагогіка спрямована на визнання та пошану особистості дитини, її унікальних здібностей та індивідуальних особливостей. Вона передбачає здатність педагога зрозуміти мотиви та потреби вихованців, створити сприятливу атмосферу співпраці і довіри. Особистісно зорієнтована педагогіка акцентує увагу на індивідуальному розвитку кожної дитини та створенні оптимальних умов для її самовираження. Практика психолого-педагогічної підтримки включає в себе використання психологічних знань та методів для допомоги дітям у їхньому розвитку та навчанні. Педагогіка, заснована на партнерстві, базується на рівноправних стосунках між педагогами, дітьми та їхніми батьками, що сприяє покращенню взаємин та співпраці всіх зацікавлених сторін.

Загалом, формування цих гуманістичних цінностей та педагогічних ідеалів є основним завданням професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти, що допоможе забезпечити створення сприятливого та ефективного освітнього середовища для дітей на засадах партнерства.

Сучасна дошкільна освіта вимагає розвинених рефлексивних умінь вихователя, які мають бути сформовані вже на етапі навчання в закладах вищої освіти та проявлятися у врахуванні вікових та індивідуальних особливостей розвитку дітей, організаційних і змістових характеристиках освітнього процесу в різних групах закладу дошкільної освіти.

Нова редакція Державного стандарту дошкільної освіти (Базовий компонент дошкільної освіти) орієнтована на збагачення виховних традицій українського суспільства сучасними досягненнями та прогресивними світовими тенденціями, а також взаємодію та партнерство.

Також вказаним нормативним актом чітко визначено цінності дошкільної освіти: визнання самоцінності дошкільного дитинства, його потенціалу та особливої ролі в розвитку особистості; щасливе проживання дитиною дошкільного дитинства як передумова її повноцінного розвитку та подальшої самореалізації у житті; повага до дитини, особливостей її розвитку та індивідуального досвіду; зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я дитини; цінувати життя і благополуччя як вміння плекати, підтримувати та створювати сприятливі умови для себе та інших у безпечному середовищі в природному, предметному та соціальному оточенні; розвиток творчих задатків, здібностей, талантів дітей; збереження традицій національного досвіду сімейного та суспільного виховання для збагачення культурного потенціалу взаємодії між поколіннями [4].

Згідно з професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти», основною метою діяльності вихователя є організація навчання, виховання та розвитку вихованців під час здобуття ними дошкільної освіти шляхом формування ключових компетентностей. Трудові функції вихователя передбачають партнерську взаємодію учасників освітнього процесу, для виконання яких необхідні компетентності: здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності; здатність залучати учасників освітнього процесу на засадах партнерства та взаємної відповідальності; здатність до командної взаємодії [5].

На основі аналізу нормативно-правового забезпечення дошкільної освіти стає очевидним, що партнерство в закладах дошкільної освіти розглядається як спосіб взаємодії між всіма учасниками освітнього процесу: адміністрацією закладу, педагогами, дітьми, батьками, громадою та соціальними інституціями. Сьогоднішній педагог повинен вміти взаємодіяти з різними соціальними інституціями,

категоріями фахівців та батьками. Також, він повинен вміти аналізувати, прогнозувати та планувати співпрацю з усіма суб'єктами освітнього процесу, що базується на рівних правах і обов'язках, спрямованих на досягнення спільної мети.

Одночасно, освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника закладу вищої освіти відображає цілі професійної підготовки, визначає місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціально важливих якостей, систему виробничих функцій і типових завдань діяльності й умінь для їх реалізації. Однією з загальних компетентностей є здатність до міжособистісної взаємодії, а саме: розуміння цілей спільної діяльності і способів їх досягнення у співпраці та взаємодії [6].

Створення сприятливого освітнього середовища та партнерських взаємин є надзвичайно важливим у період воєнного стану в Україні. З метою взаємопідтримки, забезпечення безпеки, ефективної освіти та розвитку, доречною є розробка нормативних документів, що включатимуть взаємну повагу та сприяння, індивідуальний підхід, комунікаційну компетентність та відкритість, психологічну та емоційну підтримку, спільні ініціативи та безпеку. Також вбачається, що вони стануть зобов'язанням для всіх суб'єктів процесу партнерства під час воєнного стану.

Отже, в умовах сьогодення, цінності партнерства та взаємодії, сформовані в закладах вищої освіти, є фундаментальними для розвитку професійних навичок, створюють основу для подальшої успішної кар'єри, а також є підґрунтям для формування відповідної законодавчої бази. Вони матимуть довгостроковий позитивний вплив на суспільство в цілому.

Звернемося до міжнародного досвіду партнерства в закладах вищої освіти.

Інститутом інновацій у викладанні та навчанні (Університет Квінсленда, Австралія) реалізовано освітній

проект «Студенти як партнери», яким передбачалася спільна діяльність, а також прийняття рішень учасниками освітнього процесу щодо викладання та навчання. Вони керувалися цінностями партнерства. Вказана діяльність суперечила традиційній ролі викладачів і студентів (викладацький склад, зазвичай, керує всіма аспектами: від навчального плану до освітнього середовища, тоді як студенти лише дотримуються запропонованих напрямків).

Партнерство в контексті вищезгаданого проекту визначається як «спільний, взаємний процес, завдяки якому всі учасники мають можливість робити рівні внески, хоча і не обов'язково однаковими способами, у концептуалізацію навчальних програм, прийняття рішень, реалізацію, дослідження, чи аналіз» [7].

Також воно розглядає обидві сторони – студентів і викладачів – як тих, хто може запропонувати унікальні та цінні знання, що збагачують процес і результати навчання. Там, де студенти брали участь як партнери у навчанні та викладанні, було зафіксовано низку бажаних результатів, у тому числі, взаємні ціннісні орієнтири. В ідеологічну основу практики партнерства було покладено набір цінностей, спільних для студентів та викладачів.

Аналогічний проект знайшов свою реалізацію також у Великобританії, Ірландії, Канаді, США та інших країнах. Як зазначено Агентством із забезпечення якості Великобританії, «партнерство ґрунтується на цінностях: відкритості; довіри та чесності; узгодженості спільних цілей та цінностей; регулярному спілкуванні партнерів». Дослідники також підтверджують важливість таких принципів, як взаємність, повага та відповідальність. Їх дотримання культивує справжню практику «Студенти як партнери» [8].

Учасників зазначеного проекту було залучено до опитування з метою визначення основних спільних цінностей, покладених в основу партнерства та якісної взаємодії: повага, спілкування, взаєморозуміння, відповідальність [9].

Проаналізовані відповіді респондентів (студенти та викладачі) відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз трактування студентами та викладачами цінностей партнерства

Цінність/ її розуміння	Повага	Спілкування	Взаєморозуміння	Відповідальність
Розуміння цінності студентами	Повага до професійного досвіду науковців	Ініціювання діалогу з викладачами. Активний зворотній зв'язок	Відкритість до критики	Відповідальність за навчальні досягнення. Готовність покращувати результати навчання
Відповіді студентів щодо власних дій	Повага студентів до професійної компетентності викладачів	Проактивність у спілкуванні з викладачами	Адекватна реакція на критику з подальшим корегуванням своїх дій	Мотивація до навчання
Розуміння цінності викладачами	Ставлення до студентів, як до рівних. Відсутність поблагливістості та приниження	Ініціювання діалогу зі студентами. Доступне та конкретне спілкування	Усвідомлення різниці між обов'язками викладача та студента. Розуміння того, що студенти мають менший обсяг знань та досвіду. Бажання змінити за потреби методи викладання	Готовність до корегування підходів викладання згідно з потребами студентів.
Відповіді студентів щодо дій викладачів	Викладачам потрібно ставитися до студентів, як до рівних	Потрібна здатність викладачів ефективно спілкуватися. Викладачі мають нагадувати студентам про готовність допомогти за потреби	Викладачі мають бути більш відкритими та розуміти, що студенти мають менший обсяг знань та досвіду	Більшість викладачів не мають бажання змінювати підходи викладання та само вдосконалюватися. Готовність викладачів до взаємодії під час освітньої діяльності

Наведені вислови студентів щодо їх розуміння спільних з викладачами цінностей допомагають окреслити шляхи забезпечення ефективного освітнього процесу через партнерство.

Фундаментальним аспектом із забезпечення партнерства між студентами та викладачами є взаємність. Вона полягає у рівноцінному внеску обох сторін, хоча кожен з учасників процесу взаємодії має свої унікальні погляди, ідеї та форми участі через партнерство.

Зрештою, проєкт «Студенти як партнери» реагує та впливає на проблеми моделі студента як споживача та мотивує до спільної відповідальності в освітньому процесі. Врахування позитивного досвіду реалізації вказаного проєкту у різних країнах світу, відкриває перед українськими закладами вищої освіти перспективи щодо покращення якості освітнього процесу в контексті партнерської взаємодії.

Таким чином, огляд нормативно-законодавчої бази вищої освіти, зокрема, галузі дошкільної, засвідчує наявність передумов для успішної реалізації партнерської взаємодії всіх зацікавлених сторін. Представлений зарубіжний досвід на прикладі проєкту «Студенти як партнери» демонструє можливості та перспективи врахування цінностей партнерства для українських закладів вищої освіти. Однак, дотепер немає жодного документу, що регламентує дії, зобов'язання та відповідальність сторін-партнерів, що унеможливило чітку та ефективну реалізацію даного процесу. Зважаючи на вказане, вбачаємо за потрібне впровадження в практику діяльності ЗВО відповідних документів на кшталт угод, декларацій, меморандумів про взаємодію та партнерство між учасниками освітнього процесу. Це питання набуло особливої актуальності за умов воєнного стану в Україні.

Висновки. Цінності партнерства в освітньому процесі закладів вищої освіти є ключовим елементом для підготовки

компетентних та адаптивних випускників. Взаємовигода для всіх учасників, розвиток здатності до партнерської взаємодії створюють стійку основу для успішної освіти та сприяють вдосконаленню суспільства в цілому. Запровадження цінностей партнерства в освітній процес повинно стати пріоритетом для кожного відповідного закладу, сприяючи покращенню освітньої системи та забезпеченню стабільного майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку /Національна академія педагогічних наук України. – Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/ Pro_povu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
5. Про затвердження професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти : Наказ Міністерства економіки України від 19.10.2021 № 725-21. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
6. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 № 1456. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf>

7. Cook-Sather, A., Bovill, C., & Felten, P. (2014). *Engaging Students as Partners in Teaching and Learning: A Guide for Educators*. San Francisco: Jossey-Bass. URL: https://www.researchgate.net/publication/271200592_Engaging_Students_as_Partners_in_Learning_and_Teaching_2_Practical_guidance_for_academic_staff_and_academic_developers/link/5591a91b08ae1e1f9bb00004/download

8. Matthews, K.E. (2017). Five proposals for real students as Praktik partners. *International Journal for Students as Partners*, 1 (2). URL: <https://doi.org/10.15173/ijsap.v1i2.3315>

9. Luo, B., Matthews, K., & Chunduri, P. (2019). "Commitment to collaboration": What students have to say about the values underlying partnership practice. *International Journal for Students as Partners*, 3 (1), 123–139. URL: <https://doi.org/10.15173/ijsap.v3i1.3688>

